

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

VESIHUOLTO

*** 2 0 5 0 ***

Itäisen ja eteläisen Suomen vesihuoltostrategia 2050

Keski-Suomen maakunnan toimenpidesuunnitelma

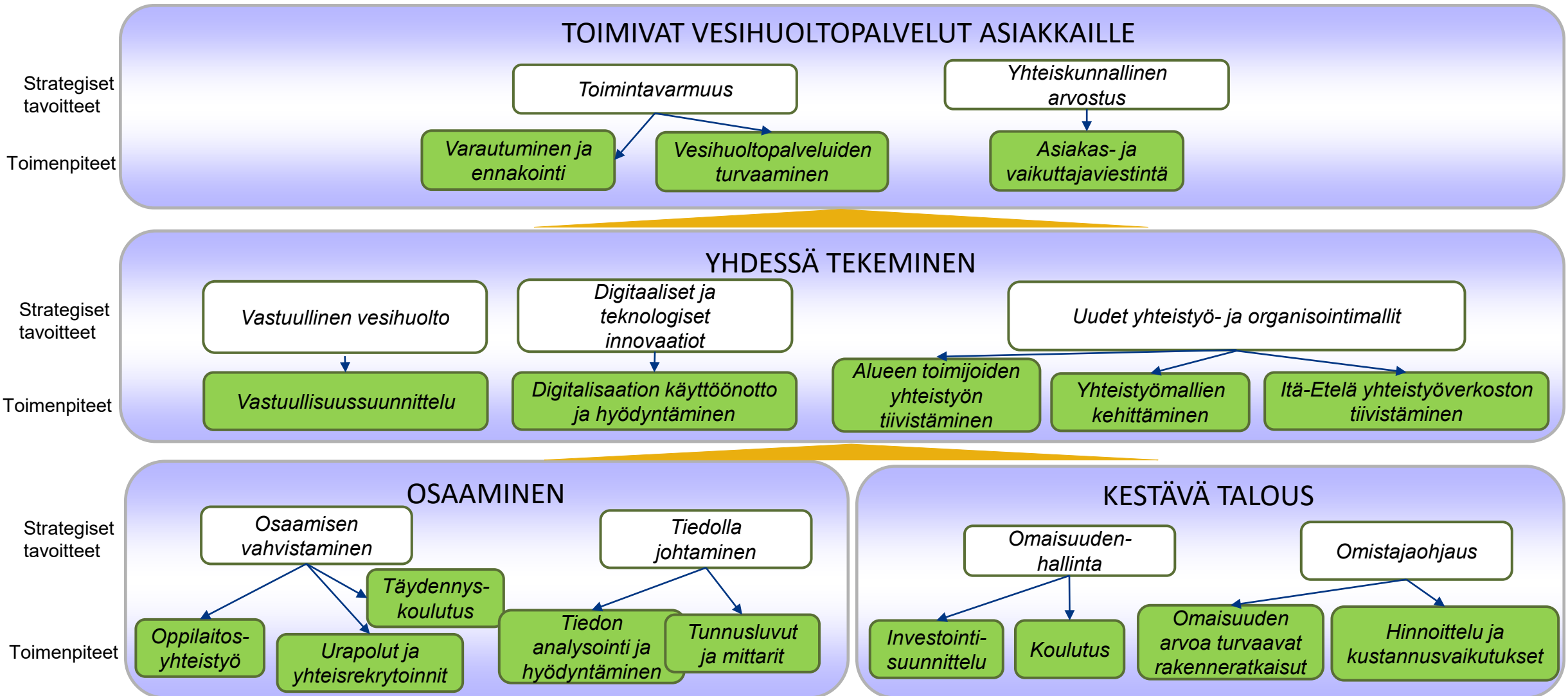
Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Keski-Suomen vesihuollon strategiakartta

Visio 2050 - Yhdessä tekemällä vastuullista vesihuoltoa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

KESKI-SUOMEN ALUEEN VESIHUOLLON KEHITTÄMISEN TOIMENPIDESUUNNITELMA

VERSIO 30.11.2021

TOIMENPIDESUUNNITELMA

TOIMIVAT VESIHUOLTOPALVELUT ASIAKKAILLE

Tavoitteet: Toimintavarmuus ja yhteiskunnallinen arvostus

Tavoite: Toimintavarmuus

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
<i>Varautuminen ja ennakointi</i>	<p>Varautumiskoulutusta, -harjoittelua, häiriötilannesuunnittelua ja osaamisen jakamista tehdään yli kunta- ja maakuntarajojen tarkoituksenmukaisilla kokoonpanoilla.</p> <p>Yhteistyö:</p> <ol style="list-style-type: none">Perustetaan tiiviimpi toimintaa kokoava ja ohjaava ryhmä, jossa vaihdetaan tietoa varautumisesta maakunnallisesti. Sisältönä myös tietoturva, veden riittävyys, laatu jne.Perustetaan toinen laajempi ryhmä, jossa organisoidaan käytännön varautumisharjoittelua esimerkiksi desinfiointiharjoituksia jne. Harjoituksia järjestetään luontevissa ryhmissä esimerkiksi lähekkäin sijaitsevien kuntien kesken. Ryhmän toiminnassa mukana vettä toimittavat laitokset. Tehdään soveltuvin osin yhteistyötä JAMK:n Vesivarma-hankeen kanssa päällekkäisyyksien välttämiseksi.Osallistutaan itä-etelä yhteistyöalueen osana monialaiseen ennakointityöryhmään tai –verkostoon, jossa yhdistetään keskeinen ennakointitieto ja joka jakaa sekä jalkauttaa ennakointityötä. <p>Koulutus:</p> <ol style="list-style-type: none">Järjestetään 2 x vuodessa alueelliset vesihuoltopäivät.Perustetaan yhteinen foorumi Keski-Suomen teknisille johtajille, jossa voidaan jakaa tietoa varautumisesta ja ennakoinnista.	<p>Vesihuoltolaitokset (varautumisesta vastaavat henkilöt), ELY ja muut valvontaviranomaiset</p> <p>Keski-Suomen vesivalvojat tiimi</p>	<p><i>2022 alkaen</i></p> <p><i>Organisoituminen 2022</i></p> <p>2021 alkaen</p> <p>Organisoituminen 2022</p>
<i>Vesihuolto- palveluiden turvaaminen</i>	<p>Vesihuoltopalveluiden laadukkuus ja toiminnan jatkuvuus taataan taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävän laitokseen ja organisoitumisen kautta.</p> <ol style="list-style-type: none">Kootaan, lisätään ja jaetaan organisointiin liittyviä esimerkkejä ja tietoa. Tietoa vaihdetaan mm. maakunnan yhteisissä tilaisuuksissa.Rakennemuutosta edistetään alueella tehtävän yhteistyön ja uusien toimintamallien muodossa esim. kouluttamalla ja jakamalla hyviä käytänteitä, vaikuttamalla lainsäädäntöön sekä valvonnalla.	<p>Vesilaitokset, ELY ja muut valvontaviranomaiset</p>	<p>2022 alkaen</p>

Tavoite: Yhteiskunnallinen arvostus

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
Asiakas- ja vaikuttajaviestintä	<ol style="list-style-type: none">Perustetaan maakunnallinen vesihuollon viestintäverkosto. Sovitaan kanavat, mitä kautta viestitään. Viestintää toteutetaan suunnitellusti, laaja-alaisesti ja ymmärrettävästi eri kohderyhmille. Viestinnässä korostuu positiivinen viestintä, käytännönläheisyys ja jokapäiväinen arkielämä.Järjestetään kaksi työpajaa, joissa tarkennetaan viestintäsuunnittelua alueella.	Vesilaitokset, valvontaviranomaiset	Organisoituminen 2022 Organisoituminen 2022, työpajat 2023 →

TOIMENPIDESUUNNITELMA

YHDESSÄ TEKEMINEN

Tavoitteet: vastuullinen vesihuolto, digitaaliset ja teknologiset innovaatiot, yhteistyö- ja organisointimallit

Tavoite: Vastuullinen vesihuolto

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
Vastuullisuus-suunnittelu	<p>Kuntien ja kaupunkien vesihuollossa laaditaan osana toiminnan kehittämistä vastuullisuusohjelma, joka perustuu YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Valittavat vastuullisuutta vahvistavat teemat voivat olla mm. bio- ja kiertotalous, lainsäädännön noudattaminen, terveys- ja ympäristöarvot, energiatehokkuus sekä talous. Kunnat toimivat vastuullisesti ja turvaavat taloudelliset resurssit vesihuoltolaitoksilleen.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Määritellään Keski-Suomen alueen lähestymistapa toteuttaa vastuullisuutta.2. Järjestetään vastuullisuusteeman ympärille työpaja. Toteutetaan IE-alueen toimenpiteenä.3. Edistetään yhteistyötä kuntapäätäjien ja vesihuoltolaitosten välillä vastuullisuusteemassa esim. viestinnän keinoin.	Kunnat, vesihuoltolaitokset, valvontaviranomaiset	2022 alkaen
	<p>ELY-keskuksia on ohjeistettu tunnistamaan 3–5 YK:n kestävän kehityksen tavoitetta (Sustainable Development Goals, SDGs), joiden saavuttamista virastot ja laitokset voivat omalla toiminnallaan merkittävimmin edistää. Valittujen tavoitteiden eteen tehtävästä työstä kertominen tulee olemaan valtionhallinnon vastuullisuusraportoinnin keskiössä.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Alueella konkretisoidaan valittujen tavoitteiden mukaisesti toimenpiteitä, jotka edistävät vastuullisuuden toteutumista vesihuollossa.2. Valmistelutyön tueksi tehdään yhtenäinen vastuullisuusohjelman mallipohja ja suunnittelutyökaluja, joita voidaan hyödyntää työskentelyssä.	Kunnat, vesihuoltolaitokset, ELY-keskukset	2022

Tavoite: Digitaaliset ja teknologiset innovaatiot

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
<i>Digitalisaation käyttöönotto ja hyödyntäminen</i>	1. Digitalisaation mahdollisuuksia itä-etelä alueen laitoksille avataan verkostotapaamisissa. Käynnistetään yhteistyössä digipilotteja laitosten, klusterien ja yritysten kesken pilottien toteuttamiseksi.	IE-alueen toimijat	2022 alkaen
	2. Uuden teknologian jalkauttaminen kentälle. ELYt tukevat uusia yhteistyömalleja. Lisäksi ELYt voivat olla tukemassa rahoitusinstrumenttien hyödyntämisessä. Lisäksi toimijat rahoittavat projekteja yhdessä.	ELY, vesilaitokset, oppilaitokset	2022 alkaen
	3. Etäluentamittarien yhteishankinnat: Vaihdetaan kokemuksia kuntien ja laitosten välillä. Perustetaan kuntien vesihuollon kanava, jossa jaetaan vinkkejä ja kokemuksia.	Kunnat, vesilaitokset	Organisoituminen 2022
	4. Digitalisaatiohankkeiden tukeminen ja jalkauttaminen sekä valtakunnallisesti että paikallisesti. Esimerkiksi ALVAN Digiaalto-hankkeen ja JAMK:n Vesivarma-hankkeen hyödyntäminen digitalisaatioasioissa eri kokoisille vesihuoltolaitoksille.	ALVA, JAMK, ELY	Jatkuu 2022

Tavoite: Yhteistyö- ja organisointimallit

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
Yhteistyömallien kehittäminen	1. Pilotoidaan AVIn ja ELYn yhteistä varautumiskierrosta kunnissa. Pääteemana vesihuolto. Mukana tapaamisissa kuntien päättäjiä ja virkamiehiä. Pilotin jälkeen hyödynnetään saatuja tuloksia ja kohdennetaan tietoa suoraan kuntajohtajille.	AVI, ELY, kuntien vesihuoltoa valvovat viranomaiset	Valmistelu 2021, jatkuu 2022
	2. Laaditaan itäisen ja eteläisen Suomen yhteistyöalueella selvitys vesihuollon eri toimijoiden yhteistyömalleista. Selvitykseen sisältyy kartoitus vesihuollon toimijoista ja niiden rooleista sekä analyysi yhteistyömahdollisuuksista ja kehittämiskohteista sekä ehdotus parhaista yhteistyömalleista. Tässä mukana myös tarkoituksenmukaiset laitokset, yhteiset hankinnat ja organisoinnit.	IE-alueen toimijat	Selvitys 2022 Edistetään yhteistyömallien käyttöönottoa 2023 →
	3. Perustetaan vesihuollon kehittämisen yhteistyöryhmä joka seuraa strategian toimeenpanon edistymistä.	ELY, ALVA, AVI, edustus eri kokoisista laitoksista	Organisoituminen 2022
Itä-Etelä-yhteistyöverkoston tiivistäminen	1. Sovitaan Itäisen ja eteläisen Suomen yhteistyöalueen yhteistyöverkoston tapaamis- ja muista yhteistyöjärjestelyistä (teemaryhmät, IE-alueen foorumit, koulutustilaisuudet).	Kiertävä vastuu, aloittaja KESELY	Tapaamisjärjestelyistä sopiminen 2022
	2. Järjestetään säännöllisesti (1-2 krt/v) tapaamisia , joihin kutsutaan tarvittaessa sidosryhmien edustajia.	IE-alueen ELYt	
	3. Laaditaan strategian toteutumisen seuranta ja siihen liittyvät mittarit.	IE-alueen ELYt	2022

TOIMENPIDESUUNNITELMA

OSAAMINEN

Tavoitteet: Osaamisen vahvistaminen ja tiedolla johtaminen

Tavoite Osaamisen vahvistaminen

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
<i>Oppilaitosyhteistyö</i>	<ol style="list-style-type: none">Tutkintotavoitteellinen koulutus: Kartoitetaan työelämälähtöisesti tarvittavan vesihuolto-osaamisen puutteet ja eri oppilaitosten vahvuusalueet, jonka jälkeen koulutusta kehitetään yhteistyössä, toisten vahvuuksia hyödyntäen.Osallistutaan ja järjestetään aktiivisesti vesihuollon tapahtumia.<ul style="list-style-type: none">Uuraisten kunnan malli vesilaitoksen henkilöstön kouluttamisesta jaettavaksi.Vesilaitos tutuksi- päivä. Käydään kouluissa vieraillessa ja kerrotaan vesihuollosta, esim. koulujen teemapäivät, Maailman vesipäivä jne.Kerätään kokemuksia eri vesilaitosten toimista oppilaitosyhteistyössä.Vesilaitokset tarjoavat harjoittelu- ja opinnäytepaikkoja (kiertotalous, digi- teemoissa jne.) (esim. JYU, JAMK, POKE)	IE-alueen toimijat Kunnat, vesihuoltolaitokset, ELY ja muut valvontaviranomaiset, JAMK, POKE	2023 → 2022 alkaen
<i>Urapolut ja yhteisrekrytoinnit</i>	<ol style="list-style-type: none">Vesihuollon houkuttelevuutta pyritään lisäämään kansainvälisten urapolkujen ja yhteistyöoppilaitosten avulla. Tehostetaan tiedottamista alan houkuttelevuuden lisäämiseksi.Selvitetään mahdollisuudet työskennellä yhtä aikaa useassa organisaatiossa. Tehtäväkierron mahdollisuutta lisätään asiantuntijoiden ja organisaatioiden välillä.	Vesilaitokset, valvontaviranomaiset	Tiedottaminen 2022 alkaen 2024 alkaen?

Tavoite: Tiedolla johtaminen

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
Tiedon analysointi ja hyödyntäminen	<p>Ajantasainen ja luotettava tieto sekä tiedolla johtaminen tukevat vesihuollon strategista päätöksentekoa ja tulevaisuuteen varautumista. Tieto tukee myös aluekehittämistä ja elinkeinojen lisäämistä sekä maankäytön ja vesihuollon suunnittelun yhteensovittamista. Tiedolla vastataan myös kuntalaisten ja laitosten asiakkaiden tarpeisiin, kysymyksiin ja investointisuunnitteluun.</p> <p>Tunnistetaan paikkatietojen käyttömahdollisuudet vesihuollossa. Tunnistetaan olemassa oleva tieto ja tiedon lisätarpeet. Kehitetään tiedon keräämistä ja jalostamista. Koostetaan päättäjille vesihuollon monipuolista tilannekuvaa tietoon perustuen sekä tuetaan tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa.</p>	<p>Päävastuu: Kunnan tekninen toimi, vesihuoltolaitokset, kuntien luottamushenkilöt</p> <p>Muu vastuu: ELY, maakuntaliitot, valvontaviranomaiset, SYKE</p>	Jatkuva
Tunnusluvut ja mittarit	<p>Tiedolla johtamisen tukena on käytössä yhteiset ja selkeät tunnusluvut ja mittarit vesihuollon kehityksen seurantaan sekä toimenpiteiden vaikutusten ja alueellisen strategian toteutumisen seurantaan. Tunnusluvut ja mittarit ovat sekä toimijakohtaisia että yhteisiä.</p> <p>Hyvän vesihuollon kriteerit otetaan käyttöön tiedolla johtamisen tueksi ja vesihuollon kehittämiseksi.</p>	<p>Kunnan tekninen toimi, vesihuoltolaitokset, maakuntaliitot, Valvontaviranomaiset</p> <p>Vesihuoltolaitokset ja valvontaviranomaiset</p>	<p>Strategian mittaristo 2022</p> <p>2023 →?</p>

TOIMENPIDESUUNNITELMA

KESTÄVÄ TALOUS

Tavoitteet: Omaisuudenhallinta ja omistajaohjaus

Tavoite: Omaisuu denhallinta

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
Investointisuunnittelu	<p>1. Järjestetään koulutusta omaisuudenhallinnasta. Kerätään ja vaihdetaan tietoa, miten laitokset tekevät nyt investointisuunnittelua, (vrt. Pohjois-Savon ELYn hanke, verkosto-omaisuuden hallinta).</p> <p>2. Tuodaan päättäjille (valtuustot jne.) esille investointisuunnittelun päätavoitteet, hinnoittelu ja riskivaikutukset.</p> <p>3. Otetaan käyttöön yhdenmukainen systemaattinen omaisuudenhallinta- ja investointisuunnittelukäytäntö. Pitkäjänteinen omaisuudenhallinta ja investointisuunnittelu on tärkeä osa kunnan ja vesihuoltolaitosten toimintaa. Vesihuoltolaitosten tulee tehdä pitkän aikavälin omaisuudenhallinta-/ investointisuunnitelmia ja toimia jatkossa suunnitelmien mukaisesti. Suunnittelun tueksi tarvitaan riittävästi oikeanlaista tietoa.</p> <p>3. Määritetään ohjeistus ja tukikäytännöt pienten vesihuoltolaitosten suunnitelmien laadinnan tukemiseksi.</p> <p>4. Käyttöön otetaan arjessa hyvien käytäntöjen jakamisen toimintamalli (opitaan toisiltamme)</p>	<p>Vesihuoltolaitokset, valvontaviranomaiset</p> <p>Vesihuoltolaitokset</p> <p>Vesihuoltolaitokset</p> <p>IE-alueen toimijat</p> <p>Vesihuoltolaitokset</p>	2022 alkaen
Omaisuu den arvoa turvaavat rakenn ratkaisut	<p>Kartoitetaan ja arvioidaan investointisuunnitelmia tehtäessä mahdollisuudet hyödyntää lähialueen vesihuoltolaitosten synergioita, yhdistymisiä ja uudelleen organisoitumisia paremman hyötysuhteen saamiseksi investoinneista.</p>	Vesihuoltolaitokset ja kunnat	Jatkuva

Tavoite: Omistajaohjaus

Toimenpide	Kuvaus	Vastuu	Aikataulu
Hinnoittelu ja kustannusvaikutukset	<p>Vesihuoltoinvestoinnit tulee periä asiakastuloina. Kestävä ja kustannustehokas vesihuolto edellyttää kunnilta ja laitoksilta talouden suunnitelmallisuutta ja pidemmän ajan varautumista. Hinnoittelu ja kustannusvaikutukset tulee arvioida ja toteuttaa sekä laitostoimintaa edistävällä tavalla että myös asiakastytyvääsyyttä varmistamalla.</p> <ol style="list-style-type: none">Tuodaan päättäjille (valtuustot jne.) esille investointisuunnittelun päätavoitteet, hinnoittelu ja riskivaikutukset.Toteutetaan koko alueen yhteisen vesihuoltolaitosten kustannuskattavuusselvityksen laadinta yhteisin kriteerein. Selvityksestä on irrotettavissa myös maakunnittaiset osiot palvelemaan seurantaa ja myöhempiä päivitystoimenpiteitä.	<p>Kunnat, vesihuoltolaitokset</p> <p>IE-alueen toimijat</p>	<p><i>2022-2024, tämän jälkeen 5 vuoden välein? 2023 →?</i></p>